

אחר כתלנו

עלון לבוגרים ולהורים מבית ישיבת "הכותל" ש
שבת פרשת תצווה-זכור התשע"ה - גליון 112

הרב ראזון רז (זכריה) שליט"א

מאמר פותח

פרשת תצווה ושבט זכור

פרשת תצווה עוסקת ברובה בבגדי כהונה ובהכשרת הכהנים לעבודת המקדש, ואולם בסוף הפרשה מופיע הצווי על עשיית מזבח הקטורת שבמשכן. המפרשים שואלים (רמב"ן, ספורנו, אבן עזרא) מדוע לא מוזכר הצווי על מזבח הקטורת בפרשת תרומה יחד עם כל כלי המשכן, ומדוע הוא נדחה לסוף פרשת תצווה לאחר הצווי על בגדי כהונה?

הספורנו מתרץ, שתפקידו של מזבח הקטורת שונה משאר כלי המשכן. תפקיד שאר הכלים הוא להשכין את הקב"ה בתוכנו כפי שנאמר "ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו". לעומת זאת תפקיד מזבח הקטורת היה לכבד את הקב"ה לאחר בואו לקבל ברצון את עבודת הקרבנות בבקר ובערב ולשחר את פניו במנחת הקטורת.

מפרשים אחרים הביאו הסברים אחרים (ר' "משך חכמה" והנצי"ב).

אולם בעלי החסידות כדרכם הביאו הסבר החושף את המשמעות הפנימית של הקטורת הקטורת במשכן.

ר' צדוק הכהן מלובלין ב"פרי צדיק" פסקה י"א, מבאר שאחד מסממני הקטורת היא החלבנה שריחה רע, ועל ידי שמערבה עם עשר סממנים שריחם טוב נתהפכה החלבנה עצמה לריח טוב ומכאן למדו חז"ל (כריתות ו ע"ב) לצרף את פושעי ישראל באגודת תעניתנו, כלומר גם הנפש שכבר נשתקעה ברע יש לה תיקון להתברר לטוב על ידי שמתחברת עם עדה מישראל שהם עשרה ועל ידי כך גם הרע מתברר לטוב. (מסופר על הגאון ר' פנחס הלוי הורביץ בעל ה"הפלאה", שנזקק פעם לכנס בביתו מניין אנשים לתפילה בציבור. לאחר שנאספו עשרה אנשים נמנע ר' פנחס מלפתוח בתפילה והורה

להביא אדם נוסף למניין. בתום התפילה ניגש אליו אחד הנוכחים ואמר בתרעומת, אני חש שרבינו נמנע בכוונה תחילה לצרף אותי למניין, כיון שאני מתרועע עם שאינם "בני ברית" והריני חשוד על כל עבירות שבתורה. אבל הלא יודע רבינו, ש"חלבנה" שריחה רע אף היא נמנה עם הסממנים ששימשו להכנת הקטורת במקדש. אמנם כן השיב ר' פנחס בחיוך, אך משום ייחודה של החלבנה, שימשו להכנת הקטורת אחד עשר סממנים...)

ר' צדוק הולך כאן בעקבו רבו האדמו"ר מישיבצא בעל "מי השילוח" המביא את הזוהר שקטורת מלשון "קטירה דכלא" כלומר, הקטורת מרמזת כי כל הדברים הנעשים בעולם הזה הכל מקושר ברצון ה' ית' ובלתי רצונו לא יעשה שום דבר. אולם רעיון זה עלול להביא את האדם לקלות ראש, ולכן לא מוזכר הצווי על מזבח הקטורת רק לאחר הצווי על בגדי כהונה המורים על גודל היראה ושמירה מחמדת העולם הזה (זבחים פח, ע"ב) כגון: הציץ מרמז על הכהן שהוא דבוק בה' כפי שנאמר "והיה על מצחו תמיד" החושן מרמז עליו כי לא נמצא בליבו שנאה לשום נפש בישראל כי שבטי ישראל חקוקים על ליבו, אפוד מרמז על בטחון בה' ומעיל מורה על גודל יראתו כי היה כולו מתכלת המרמזת על יראה וכו'.

רק לאחר שהכניס הכהן יראה בלב ישראל, אז נמצאת היכולת לקבל את השמחה והאהבה הבאה מכח הקטורת.

ברוח דבריו אלו של בעל "מי השילוח" ניתן לומר שזהו ההבדל בין שבת זכור לפורים. בשבת זכור שהיא שבת מחיית זכר עמלק, הטוב הוא טוב והרע הוא רע ועלינו למחות אותו. רק לאחר הכנה זו ניתן לגשת לעבודת הפורים של "חייב איניש לבשומי... עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

מתוך השיחה השבועית מו"ר הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

עיקר מצות פורים - לשמח את העניים

הדרך הזו, להרגיש רק את עצמי ולא את האחרים, מנוגדת לדרכם של משה ואהרן. ההפך מלב טוב, הלב של המן הרשע. הקב"ה עזר ונעשה נס, ומרדכי ואסתר הביאו שמחה וששון ליהודים, אבל תיקנו שהשמחה הזאת היא לא רק שכל יהודי יאכל וישמח בעצמו, אלא שכל יהודי ישלח משלוח מנות לרעהו ויתן מתנות לאביונים. כי שמחה שרק אני שמח בה, זו שמחה של המן, לא שמחה שלנו. שמחה שלנו היא רק אם אני משמח גם את האחרים.

הרמב"ם בונה על יסוד זה חידוש גדול להלכה. הרמב"ם אומר: "מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים, מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו". למה? - כי "אין שם שמחה גדולה ומפוארה, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים" (פ"ב מהלכ' מגילה ה"ז). מתנות לאביונים היא תקנה עיקרית בפורים, יותר מ"משתה ושמחה", ואפילו יותר ממשלוח מנות, [שגם היא תקנה עבור אחרים, אך אינה מיוחדת לעניים]. שיהיה לך לב לדאוג לאחיק האביון, שגם לו תהיה אפשרות לשמוח בפורים.

הרמב"ם - בהלכות יום טוב - מתבטא בחריפות על מי שלא נוהג כך (ביו"ט). הרמב"ם אומר: "כשהוא אוכל ושותה (ביו"ט), חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים. ומי שנועל דלתות חצרו, ואוכל ושותה הוא ובניו

ואשתו, ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש - אין זו שמחת מצוה, אלא שמחת כרסו... ושמחה כזו קלון היא להם, שנאמר: וְזָרִיתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנֵיכֶם, פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם" (רמב"ם הלכ' יו"ט פ"ו הי"ז-י"ח). הביאו המשנ"ב סי' תקכ"ט ס"ק י"ז). מסתמא גם בפורים זהו הגדר. מי שאוכל ושמח ולא דואג שגם עניים ומרי נפש יוכלו לשמוח - אין זו שמחת מצוה, אלא שמחת כרסו!... לא מספיק לשמוח לבד. חייבים לדאוג שגם עניים ומרי נפש יוכלו לשמוח. אמנם גם בשאר מצוות "כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט, א), וצריך לראות שגם אחרים יקיימו את המצוה, אבל לעומת שאר המצוות, ששם אין חיוב להוציא ממון בשביל לקיים את חובת הערבות, על שמחת פורים צריך להוציא ממון כדי שהעני יוכל לשמוח ביום טוב. [וכן ביו"ט]. וטעם ההבדל הוא, כי במצוה זו, גם השמחה שלי איננה שלמה כל עוד ישנם יהודים שאינם יכולים לשמוח. לכן מוטל עלי להוציא ממון כדי לשמח את העני, כדי שהשמחה שלי תהיה שלמה - כשם שחובה עלי להוציא ממון עבור שאר מצוות המוטלות עלי. כמובן, איני יכול לפרנס ולשמח את כל עניי ישראל, אבל עד היכן שידי מגעת - עלי לדאוג שגם הגר והיתום והאלמנה ישמחו, כדי שגם השמחה שלי תהיה שלמה בפורים [וכך גם ברגל].

המן - מרגיש רק את עצמו

רדיפת הכבוד המופרזת של המן, היא זו שמביאה בסופו של דבר למפלתו. המלך שואל את המן: "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו"? - המן בטוח שהמלך מתכוין אליו. נו, אז אפשר להציע שיתנו לו אלף שקלי זהב, או כפר אחד, או עיר אחת במתנה, אבל כל זה מעט מדי בשביל המן [שבלאו הכי היה עשיר גדול (שם ה, יא)]. ממילא, הוא מציע משהו בכיוון אחר: "ביאו לבוש מלכות". סתם לבוש יפה ומהודר לא מספיק. צריך דוקא "לבוש מלכות". ולא סתם לבוש מלכות, אלא "לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". אם יארגו בגד שהוא דומה לבגדו של המלך, זה לא מספיק. צריך בגד שהמלך בכבודו ובעצמו לבש אותו. ומה עוד צריך? - "וסוס אשר רכב עליו המלך". סתם סוס לא מספיק מכובד להמן. צריך דוקא סוס אשר רכב עליו המלך. ומה עוד? - גם את כתרו של המלך רוצה המן שילבישו על ראשו. "ואשר נתן קתר מלכות בראשו". חז"ל אומרים, שבדבר הזה המן הלך קצת רחוק מדי. הוא שם לב, שאחשורוש מתחיל כבר לעקם את האף. המן קולט את התגובה, ויורד מיד מן

הרעיון של הכתר (עי' רש"י שם ו, ט). אבל על הסוס הוא לא מותר. צריך "סוס אשר רכב עליו המלך", ונתון הלבוס והסוס [בלי הכתר, שויתרנו עליו] על יד איש משרי המלך הפרתמיים, והלבישו את האיש... והרפיו בהו על הסוס ברחוב העיר, וקראו לפניו: ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". לא מספיק שהכרוז העירוני

או קצין צבא בחר יוליך את הסוס, אלא דווקא אחד משרי המלך צריך לעשות זאת. הוא משפיל בזה את שרי המלך, אבל לא אכפת לו. כולם צריכים לראות, שאפילו שרי המלך הפרתמיים מכריזים לפניו: "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". את פסגת הכבוד הוא רוצה. פחות מזה - זו פגיעה.

אומר לו אחשורוש: אם כך, הרי אתה עצמך יכול להיות אחד משרי המלך הפרתמיים! לך הלבש את מרדכי היהודי, והרַבב אותו ברחוב העיר על הסוס. המן עצמו גורם אפוא לעצמו את העונש. אם היה מבקש שיתנו לו אלף שקלי זהב - המלך היה נותן למרדכי אלף שקלי זהב, ובזה היה מסתיים הענין. המן היה מתרגז קצת, אבל כבודו היה נשמר. אף אחד לא היה צריך לדעת מכל הענין. אבל המן בגאותו המנופחת גורם לעצמו, שיובילו את מרדכי על סוס ברחוב העיר ויקראו לפניו, ושהוא עצמו יהיה זה שיצטרך לקרוא לפניו. כשהמן מגלה שהאיש "אשר המלך חפץ ביקרו" הוא מרדכי, ולא הוא בעצמו, הוא מנסה לשנות את הצעתו. מציע שיתנו למרדכי משהו אחר. אבל אז זה כבר מאוחר מדי. המלך לא מותר על ההצעה הראשונה (מגילה טז, א), והמן נאלץ להוליך את מרדכי על הסוס ברחובות העיר, ולקראו לפניו: "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". ואת כל זה הוא גרם לעצמו, ברדיפת הכבוד שלו.

לידיעת קוראיו!

שיחתו השבועית של מו"ר הרב נבנצל שליט"א הוקדמה, וחתקיים מעתה באופן קבוע בימי שני בשעה 18⁰⁰ בבית המדרש

שמאמינים בה, בניגוד לנטייה הטבעית השואפת להשיג את האמת בקלות. "כל זמן שיאמר לעצמו שלום שלום, ורק בנעם ילך בדרך סלולה קרוב הוא אל המכשול..." "בנועם" צריך אדם להתנהל מול חברו, אך כשהוא מתנהל מול עצמו – צריך הוא לתבוע, להתגבר על הרצונות, ואז אפשר יהיה, בסיעתא דשמיא, להגיע למדרגה גדולה. תורה גדולה דורשת מסירות נפש, ומסירות נפש משיגים רק אם יודעים ש'אני' לא המטרה. אם אני המטרה אפשר להתפשר, "להסתפק במועט". אם יודעים שזו אחריות שלנו לדורות הבאים, אחריות שלנו לכל עם ישראל, לכל מהלך האומה, אז אין הוא אמינא להתפשר! הרי זה למען המטרות הגדולות של אהבת האומה ואהבת ה'. למען מטרות כאלו מוכנים לעבוד! לוותר על הרגלים! "לב יודע מרת נפשו" כל אחד מאיתנו, במקום בו הוא עומד, יודע על מה הוא צריך לוותר ומה נדרש ממנו.

חיים של מסירות

בספר 'מוסר אביך', (ספרו הנפלא של מרן הרב זצ"ל, אשר כדאי מאד לכלכל את הזמן באופן שיתאפשר גם ללמוד אותו) עוסק הרב זצ"ל בכוחותיה של הנפש, וכך הוא כותב שם: "תנאי גדול התנה החסיד בחובת הלבבות עם הנפש שתתרצה לקבל מרירות הסם וזהו דבר מוכרח מאד. וכל זמן שיאמר לעצמו שלום שלום, ורק בנועם לבד ילך לבד באורח סלולה, הוא קרוב אל המכשול"

על איזו מרירות מדבר הרב? כשאדם רוצה לחולל שינוי בעצמו ולהתקדם, בכל תחום בחיים, כשרוצים לגדול - צריך לעבוד קשה! הרבה פעמים הצעידה אל היעד מצריכה וויתורים, נדוד שינה, התגברות על דבר שהאדם מאד רוצה לעשות ברגע זה. זו עבודה קשה באמת המצריכה כוחות נפש רבים, עבודה

המלווה פעמים רבות בהרגשת מרירות. למרות הקושי, כדי שלא נהיה "קרובים למכשול" צריכים להיות מוכנים למסירות נפש! אין הכוונה למות ח"ו, הכוונה היא לחיות בכל רגע נתון מתוך נכונות לוותר למען אמת גדולה

שווה אלף מילים מהנעשה בישיבה

הכותל המערבי מושלג

התחדשות האהבה

אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את חברו לאחר שלשים יום אומר ברוך שהחיינו כו', לאחר י"ב חודש אומר ברוך מחיה המתים.

המועדות הנקראים זמנים, בהיותם באים מזמן לזמן, פועלים את רישומם בערכם המוסרי דוקא ע"י ההפסק של ימות החול. כי רק בהיות הרושם של העז והשמחה והדרת הקדושה של ההתרגשות הפנימית הבאה לרגלי הזכרונות הקדושים שלמועדי ד', נעשה כהה מעט ע"י הפסק של ימי חול, אז מתחדש אור הנפש הפנימי כשבא תור הזמן של התקדש חג.

גם קורת הרוח של אהבת הנפשות שמגלה את כחה בהפגשם פנים בפנים, פועל ההפסק לחוש יותר את הדרת האהבה הנאמנה של רעים אהובים. צמיחת האהבה והפרחתה ע"י הפסקות כאלה היא אחת מתנאי האהבה והדרך הקבוע בהתפתחותה בנפשות. אמנם כשתהינה הפסקות ארוכות יותר מדאי, אז ימחקו את הרושם של קישור הנפשות, לא באופן של חוסר ומיעוט כח, המתחלש רק לשעה ועומד להוסיף אורה בצביונו וטעמו העומד בו, כי אם ישארו רק זכרונות נקודיות שמהיותם צבורים עכ"פ בעומק הנפש, כשתפגש באהובה תתרקם האהבה הנאמנה עוד הפעם כעין השבה לתחיה ויצירה חדשה.

וזהו ההבדל הנפשי שבין מעמד התחדשות האהבה שבא אחרי ההפסק של שלשים יום, הזמן הטבעי לחליפת סדרי התרגשות החיים ביחש חיי החברה והמשפחה. הרשמים בזה מתגלים בעדנם של

הנשים, ובחיי החברה "סתם הלואה שלשים יום", שהוא ההפסק התמידי שגורם לחדש פני הרגש שרק עב קל העיב את זהרו. אמנם י"ב חודש, תקופת השנה, פועלת מהפכה גדולה בריבוי מסיבותיה בחיי האדם והלך רוחו. הרשמים של זמן הפסק שנה מתחלפים כליל, ורק ע"פ סוד החיים הפנימיים הקבוע בנפש החיה, העומדת באמת לתחיה גם אחרי בלותה, אחרי יבשת לשד בית חומרה, "תתהפך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש", רק בכחה זה תתעורר להקים מהכח ההיולי הפנימי את בנין הקשר הנפשי שכבר ניתר ונבלה. ע"כ מברך מחיה המתים, שהוא ערכו באמת, וגם הוא סעיף הבא מכח החיים הכלליים שבנפש, שמזה יתברר לנו עמדתה לתחיה. וביותר כאשר כל דבר הניכר שהוא עומד בטבע המציאות במצב בלתי נשלם, ודאי יצא אל פעולת שלימותו בקץ הימים. ובאשר התמותה האנושית וכל החי היא החלישות הטבעית שראוי לצפות ליום שתשלם תכונת החיים כ"כ עד שלא תצטרך לה, "ובלע המות לנצח". אמנם אם רק החיים לעת המאושר הם יתענגו בחיי עד, עלינו להשכיל שהמנוחה והקורת רוח הקשור בטבע הנפשות לחדות בשמחת הנפשות הנאהבות ודאי בא יבא, וחלילה לחסרון מנוחה וקורת רוח של געגוע שיהיה דבר קיים לעד לעולם.

ע"כ עמדת האהבה בעומק הנפש, במצב איתן גם בהשכח כל רושם מהמון החליפות, וחזרתה להיות נעורה ומשיבה את הנפש בהחזר לה כחה הוא התגלות נאמנה על התכונה הצפונה בנפש האנושית, מפני היותה עומדת לכך להתענג לעד בגעגועי אהבת אהוביה. ע"כ לעת שיבלע המות

לנצח, גם ישיני עפר יקיצו וישובו לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, וכן הדבר מוכרח להיות מחזה הטוב ואור הצדק של המציאות בא עכ"פ לקץ הימים לכל תוקף הדרו.

(עין איה ברכות ט כב)

שזוה אלף מילים 2 מהנעשה בישיבה

חיללים בודדים' מהישיבה בסיום קורס מ"כים עם משפחתם-החברים מהישיבה

המגיע לירושלים בליל שושן פורים

שאלה:

פרוז שחגג את פורים בי"ד אדר במקומו, ומגיע לירושלים בליל ט"ו באדר (אחרי צאת הכוכבים ולפני עלות השחר). האם חייב שוב בכל דיני פורים? במידה וכן, האם יברך על קריאת המגילה והאם הוא יכול להוציא מוקפים ידי חובה בקריאתו?

תשובת מו"ר הרב אביגדר נבנצל שליט"א:
שלום וברכה,

פרוז שהתחייב בי"ד והגיע לירושלים בליל ט"ו למוקפים עד יום המחרת, חייב בכל מצוות הפורים. אך עדיף שמוקף יוציאו ידי חובת הברכה על קריאת המגילה וכן שלא יוציא את המוקפים ידי חובה בקריאתו.

יש לך שאלה?

פנה לרבותיך באתר הישיבה!

יצא לאור!
ספר
ירושלים במועדיה - פורים
מאת מורנו
הגאון ר' אביגדר נבנצל שליט"א
המשך לסדרת הספרים "ירושלים במועדיה"
שבת (ג"כ), פסח, שבועות, בין המצרים, ירח האיתנים, חול המועד

200 עמודי מאמרי מוסר
ביאורים במגילה
ביאורים בפרשיות עמלק
עשרות עמודי שאלות ותשובות

להשיג בחנויות ספרי הקודש
ליחידים ולקבוצות,
פרטים בטלפון 052-7444327

ברכת הדרך ביום ג' שעבר ניתנה ברכת הדרך לבני הישיבה המתגייסים בגיוסים הקרובים. בארוחת הצהריים רה"י ברך את המתגייסים והדגיש את הלחימה המשותפת של יושבי ביהמ"ד ושל החברים בחזית. גם נציגי התלמידים ואחראי חיילים נתנו את ברכתם ועצותיהם ואח"כ חולקה לחיילים צידה לדרך - ספר שמירת הלשון וחוברת הדרכה הלכתית לצבא. שומרים הפקד לעירך.

זריזין מקדימין שיחתו השבועית של מו"ר הרב נבנצל שליט"א תוקדם ותתקיים מעתה באופן קבוע בימי שני בשעה 18⁰⁰ בבית המדרש. השיחות הנפלאות השוזרות ביאורים בפרשה ובדברי חז"ל עם דברי אמונה ומוסר עולות לאתר הישיבה ומופצות בדוא"ל לרחבי העולם בקבצי וידאו ושמע וכן כשיחה כתובה וערוכה בפורמט PDF, הרשמה באתר הישיבה.

שבת זכור-שבת כלל ישראל עם הפנים לכלל ישראל יצאו בני הישיבה להאיר בבית שאן. בליל שבת יתפללו רבני הישיבה ותלמידיה בבתי הכנסת ברחבי העיר, ולאחר הסעודה יתקיים עונג שבת משותף יחד עם תושבי העיר. בסעודת הבוקר יתארחו התלמידים אצל משפחות מקומיות. בשעות הצהריים יעבירו הבחורים פעילות מרוכזת לילדים בזמן שרבני הישיבה יעבירו שיעורים בבתי הכנסת. בנוסף יתקיים שיעור כללי בתיכון המקיף. סעודה שלישית תיערך באולם יחד עם התושבים. יהי רצון שיהא שם שמים מתאהב על ידינו. **תדע כל אם עבריה** לקראת הגיוס הקרוב התארחו בישיבה ביום ג' האחרון הורי המתגייסים, ההורים נפגשו עם רבני הישיבה ועברו גם הם הכנה לדבר מצווה לקראת השירות הצבאי הקרב ובא. **מדי חדש בחדשו** ביום א' העביר ראש הישיבה שליט"א שיעור לע"נ של הרב יהודה זצ"ל בביתו בהר חומה בעניין אמונת פורים.

לעשות את ימי הפורים כדין המוקפין נחוג בישיבה את הפורים ביום שישי הקרוב-ט"ו באדר. כמובן נהלל לה' בקריאת המגילה ברוב עם בלילה וביום. מסיבה תתקיים בלילה אחר הסעודה, אך עיקר המשתה והשמחה יתרכזו במשתה אשר ייערך בחצר גינת ביתן חדר האוכל בצהרי היום ויימשך אל תוככי שבת קודש. קבלת שבת תיערך באמצע הסעודה ולאחריה יקיימו "פורס מפה ומקדש" וימשיכו את קדושת פורים אל סעודת השבת. **נא ראו זאת כהזמנה אישית!** **בהצלחה בהמשך** אחרי 26 שנה בתפקידה כמזכירת הישיבה סיימה אסתר שוקרון הי"ו את עבודתה. רבני ותלמידי הישיבה לדורותיהם מודים לה על עבודתה המסורה לאין ערוך ומאחלים לה ברכה והצלחה רבה בכל אשר תיפנה.

מזל טוב!

♦ מזל טוב למשה ויעל מרגוליס לרגל חתונתם

♦ מזל טוב לנתנאל ושירה פרידמן ולמו"ר רה"י והרבנית לרגל הולדת הבן/הנכד. הברית תיערך בע"ה ביום שישי זה ב³⁰9 בביהמ"ד בישיבה.

יש לכם שמחה? עדכנו אותנו באתר הישיבה!

מערכת 'אחר כתלנו':
עורך: אלישע כרמל

Bogrim@hakotel.org.il

ישיבת הכתל - היכל וואהל

ת.ד. 603 ירושלים

91006

טל': 02-6288175

פקס: 02-6271180

www.hakotel.org.il

